

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Foae apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foae bisericească-politică.**Anul XX.****Blaj, 1 Octomvrie 1910.****Numărul 40****Activitatea preoților și a învățătorilor noștri?****II.**

Am dat publicității neînsemnatul fragment din bogata și desinteresată activitate extrașcolară, ce învățătorii țării românești dezvoltă spre binele, luminarea și înaintarea sătenilor de dincolo, ca cetindu-l să ne rușinăm și să ne mâhuim. Unde îi vom afla parechea la noi dincoace? Lacrimi ne vin în ochi, când privim la cei șasezeci de ani dela 48 incoace, ce i-am petrecut aproape înzadar. Fost-am ca ciuperca în pădure, ce rasare printr'o norocoasă împrejurare, ca să se prefacă iarăș nimica la locul unde a crescut, nelăsând nici o urmă după ea. Și neactivitatea aceasta să nu o aplicăm numai la preoți, la învățători, ci să o căutăm la întreaga clasă cultă, care durere n-a înțeles nici duhul cel nou al libertății și nici rostul său în mijlocul poporului. Un singur teren este, pe care ne-am validat, mulțumită școlilor comerciale din Brașov și nemuritorului Visarion Roman, terenul financiar-economic. De aci încolo somnul morții.

Nu-i vorbă dăm și de câte un popă dela sate, care într'o mică, săracă și neînsemnată parohie face minuni, care cu puținii săi credincioși, face biserică, școală, casa parohială. Fost-a chiar și câte un erou de acesta fără nume, care în decursul deceniilor a știut să ferească de sărăcie și decădiță credincioșii săi, și nu s'a îmbogățit pe căi neiertate și laterale pe socoteala turmei, la care el se numia păstor.

Ba au fost învățători, cari din dragoste față de popor și-au pus inima și sufletul pentru școală, unde dascăleau aproape de pomeană.

Dar ce sunt acestia față de marea majoritate? Ce sunt acestia față de acei mulți, cari s'au dat pe sine instrumente oarbe în mâinile

acelora, cari au ruinat satele? Ce sunt acestia față de marea majoritate, cari și astăzi servesc în biserici mai scunde, mai strâmte, mai rele decât șoproanele, cari beau din potire de plumb, slujesc în haine zdrențuite și ecelejile lor sunt la o sută de jugere, iar moșile lor la două—trei?

Privind apoi mai de aproape aceia activitate extra-oficioasă a preoților și învățătorilor, pe care vrea să o vadă intrupându-se mitropolitul dela Sibiu și pe care o cere ministrul Haret dela învățătorii țării românești, ce vom zice noi? Unde vom afla parechea aceia de oameni, care se arete o așa activitate extra, ca și care au arătat învățătorul și învățătoarea respectivă de dincolo de munți în cursul alor câtorva ani?

Noi dacă vom ascrie zelul preoților și al învățătorului dezvoltat pentru biserică, școală, casă parohială, datorințelor lor oficioase și ca activitate extra-oficioasă vom considera alte lucruri: (ridicarea și înființarea de instituțiuni și reuniuni salutare pentru înaintarea și întărirea săteanului) atunci putea-vom oare și vorbi de vre-o astfel de activitate a preoțimii și învățătorimii noastre? Cine se ocupă la noi cu lucruri de aceste?

Ne doare inima, când medităm asupra acestora. Cunoaștem și noi atâta preoți, învățători harnici, cari nu numai aici în școli au fost totdeauna cei mai distinși, cei mai înflăcărați pentru binele obștesc. dar au dus cu ei afară în parohie, în sat, cel mai desăvârșit dor de muncă. Și totuș pe terenul acesta nu se pot mândri cu nimic.

Cine poartă oare vina la aceasta? De bunăseamă că nu ei. Vina o poartă școala, care i-a trimis în lume, fără să le deie adevărata învățătura a vieții, fără să le spună, că ce și cum au să lucre, pentru ridicarea și înaintarea sătenilor.

Vina e a învățaturii defectuoase, cu care părăsesc tinerii noștri seminarele! Căci ce folos de zel, de muncă, dacă lipsește priceperea recerută? Și dacă de o sută de ori am cere o amanunțită dare de seamă dela preoți și învățători despre activitatea lor extra-școlară, extra-bisericească, ne-ar putea răspunde cu drept cuvânt: „Ce activitate extra-școlară vreți? Vă trebuie cor? Dar cunosc eu notele? M-a învățat cineva vre-un instrument muzical? Să vă fac o stupină model, sistem nou? Dar unde am văzut eu de acestea? Cine mi-a arătat mie lucruri de acestea? Să vă fac o societate de uluit și valorat viață de vie? N-am văzut în viața mea cum să fac acestea! Vă trebuie grădina de pomi, grădina de legumi, Fetele voastre vreau să știe cum să cultive grădina, cum să pună legume pe iarnă, cum să croiască, cum să fiarbă. Și mă întrebați pe mine? D'apoi eu de unde să știu? Mi-a spus mie cineva de aceste? Vă trebuie reuniuni de a valoră laptele, untul etc. reuniuni de țăsătorie, vă trebuie societăți de asigurarea vitelor, vă trebuie bănci sătești pentru a vă ajuta mai ușor și mai repede? Ce știu eu ce-s acelea? Unde am auzit eu de felul și modalitatea înființării reuniunilor sau a băncilor?

Dacă vă place să ne cereți seamă de activitatea extra-școlară, după cum o face aceasta ministrul de culte al țării românești, atunci poftiți și puneți mare grije pe acestea în seminare. Puneți acolo învățători, cari să înțeleagă rostul învățaturii lor și însemnătatea cea mare a ei. Poftim și întocmiți seminarele voastre astfel, ca în ele elevii să fie crescuți și pentru viața reală și în vederea lipselor noastre culturale, economice și naționale.”

Și intradevar, că celce a fost mai în anii din urma prin țara românească și s'a interesat mai de-

aproape de așa zisele școli normale (preparandii) a rămas de bună seamă frapat nu numai de aranjarea acestora, dar a trebuit să-l captiveze grijă cea mare, ce se pune pe creșterea multilaterală a elevilor și instrucția specială, ce se dă acolo în vederea tuturor necesităților de la sate. Fiecare învățator e în țară un enciclopedist și are un rar simț pentru toate lipsele din comuna sa. Dar are și priceperea și învățătura de a le ști sană.

Iată deci, că circulara mitropolitului Mețian mai are lipsă și de o mică corectură, altcum teamă ne e, că nu va avea efectul dorit.

Și e de interes național ca intențiunea aceasta să-și aibă efectele ei salutare. Dar atunci trebuie să începem cu școala. Dați-mi școala și voi reformă lumea, a zis Leilnitz. Prin școală da, toate să pot face. Mai întâi, grije mare pe școlile acelea cari au menirea de a crește pe luminătorii satelor. Atunci bună seamă, că se va putea vorbi la timp și de vreo activitate extra a preoților și învățătorilor.

„ASTRA“ la DEJ.

(Continuare).

Sedința II.

Luni în 19 Sept. serbările de la Dej se continuă, cu sedința II, ținută în sala festivă a casei comitatului, care și acum era plină de un public ales și de foarte multe dame.

Sedința se începe la oarele 10 și jumătate. a. m. Mai întâi se dă cetire telegramelor sosite de la frunțașii bisericii și neamului.

Telegrame.

N'avem pe lângă bisericile noastre naționale, așezământ mai de lipsă pentru asigurarea existenței neamului românesc din patrie decât „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului românesc“. De aceea doresc, ca tot natul, înțelegând marea ei misiune, să-i dea cuvenitul sprijin în mai mare măsură, ca în trecut. Toate mijloacele trebuie căutate pentru a zdrobi nepăsarea multor cărturari, cari trăiesc de la popor, fără ai da în schimb ceva în scopul acesta. Implor și eu binecuvântarea Domnului asupra „Asociațiunii“ și a celor ce muncesc pentru cultura română.

Episcop Miron.

*

Salutând cordial întrunirea „Asociației pentru literatura și cultura poporului nostru, implor și eu binecuvântarea cerului asupra lucrărilor sale mănoase.

Mețian Mitropolit.

*

Binecuvântată să fie pururea munca culturală.

Episcop Hossu (Lugoj).

*

Nepuțând participa, salut adunarea generală, dorind spor și rezultat întru propagarea culturii naționale.

George Pop de Băsești.

*

Spor cât de mare urează

Prof. Jurnic, Pottenstein (Bohemia).

*

Salutăm cu dragoste pe cei întruniți în numele culturii naționale

Redacția „Unirii.“

În afară de acestea au mai sosit felicitări de la vicarul Barboloviciu (Șimleu), profesorul Borgovan (București), Maiorul Popa (Brașov), Românii din Blaj, Despărțământul Brașov, Redacția „Gazetei Transilvaniei“, Românii din Năsăud, Românii din Câmpeni, Românii din Orăștie etc.

Expozeul prof. Dr. Rațiu.

După acestea urmează referada comisiunii pentru cenzurarea raportului general al comitetului central. Referentul comisiunii Dr. I. Rațiu face un expozeu amănunțit asupra activității Asociațiunii.

Pornind de la misiunea înaltă culturală ce îndeplinește această instituție în răspândirea literaturii și culturii la poporul român din această țară, cu regret constată că nu dovedim un deosebit interes pentru sprijinirea acestei instituții românești atât de importante, nici măcar aceia, cari ar putea-o face fără greutate. Nu-i vorbă ne însuflețim noi ușor, dar de ceea mai multori tot entuziasmul nostru este numai o inspirație momentană, o flacără de paie. Însuflețirea noastră nu stă în raport drept cu faptele noastre. De ex. numărul membrilor Asociațiunii nu acoperă însuflețirea noastră de la adunările generale. Oricum am înfrumuseța lucrul, totuși nu va putea zice nime, că un popor de 3 milioane și-a făcut datorința, după putință, când o instituție, cum este Asociațiunea în totul abia are 2036 membrii. Azi, când avem atâta intelectuali români cu stare, când soartea preoților și învățătorilor s'a îmbunătățit destul de bine, ar stă bine să-i vedem pe toți înșirați în conspectul membrilor Asociațiunii. La alte popoare astfel de instituții culturale numără zeci de mii între membrii lor. Numai Asociațiunea în timp 50 de ani nu și-a putut ridica numărul membrilor nici măcar până la 5000.

Apoi trece la raportul general, relevând cu obiectivitate toate momentele din munca Asociațiunii desfășurată în cursul anului 1909. Din constatările făcute în expozeul d-sale se vede limpede, că Asociațiunea și în anul acesta a dezvoltat o activitate însemnată. În afară, în despărțăminte a ținut prelegeri populare și conferințe, a aranjat reprezentări, șezători culturale, expoziții, a distribuit cărți și premii și a susținut bibliotecile populare, care din urmă în zilele noastre împlinesc o trebuință tot mai simțită de țărani noștri știutori de carte. Asemenea a desfășurat activitate multumitoare și în centru prin publicațiunile sale folositoare, ca revista „Transilvania“, „Biblioteca populară a Asociațiunii“, „Biblioteca tineretului“, și mai ales prin înzestrarea sistematică a Muzeului național, etc.

Trecând în revistă toate momentele mai principale din munca Asociațiunii, prezintă următoarele

Propuneri.

1. Adunarea generală să ia act cu aprobare de cuprinsul raportului general al comitetului central.

2. Să deie expresie durerii sale, prin sculare pentru pierderea membrilor decedați de la ultima adunare generală încoace.

3. Să aleagă pe marele Mecenat al instituțiilor noastre culturale, dl Vasile de Stroesco de membru onorar al Asociațiunii.

4. Să aducă tribut de pietate memoriei fericitului Dr. George Anca, avocat în Oravița, care și-a lăsat toată averea sa de 40000 cor. Asociațiunii; iar văduvei Dna Ana Dr. Anca născută Ștepan, care cu adevărată sollicitudine se îngrijește ca ideea fericitului fondator să fie realizată, să-i aducă mulțămintă, asigurându-o că Asociațiunea își va da toată silința, ca dorința fericitului fondator să fie într-o toată respectată.

5. Să aducă mulțămintă persoanelor, cari au donat obiecte pentru Muzeu, și să încuviințeze dispozițiile comitetului central, care a încredințat pe Secretarul Asociațiunii dl Oct. C. Tăslăuanu, ca să întreprindă călătorii prin diferitele ținuturi locuite de Români pentru a colecta și a cumpăra obiecte pe seama Muzeului.

6. Împlinindu-se trei ani de la alegerea comitetului central, adunarea generală să-i exprime mulțămintă pentru activitatea desfășurată în cursul celor trei ani din urmă.

Adunarea primește toate propunerile, iar pe dl Vasile de Stroesco cu unanimitate și cu multă însuflețire îl declară de membru onorar al Asociațiunii.

În sfârșit referentul Dr. I. Rațiu prezintă hotărârea comisiunii privitoare la cele două propuneri independente înaintate comitetului central de către dnii Ioan Mihail și Ioan Corbu, și anume:

7. Înființarea unei școli agronomice pe o moșie cumpărată pe datorii, este irealizabilă; această idee se lasă până va veni un Mecenat, care va lăsa Asociațiunii o moșie corăspunzătoare, pe care apoi se va putea înființa școala agronomică.

8. Propunerea dlui I. Corbu, de a se edita o carte enciclopedică pentru țărani, se va realiza în cadrele reorganizării bibliotecii populare proiectate de comitetul central.

Adunarea primește și aceste propuneri ale comisiunii întocmai.

Raportul comisiunii financiare.

Dl Iuliu Pop, referentul comisiunii, în cadrul unui raport conștient, propune să se aproabe darea de samă pe 1909, și să se dea absolut comitetului, ceea-ce se și face. Asemenea se aprobă după o lungă discuție și proiectul de buget pe anul următor.

Comisiunea a venit și cu o propunere care nu cădea în sfera sa, anume pe viitor, din motive financiare, să se reducă numărul revistei „Transilvania“, dar după argumentările preotului Ioan Oltean (Suciul-de-sus), Gavrilă Precup și Dr. Valer Branște, propunerea, ca una ce nu are rost, s'a respins.

Membrii noi.

În numele comisiunii pentru înscrierea membrilor, zelosul și simpaticul avocat Dr. Liviu Micșa raportează despre un rezultat foarte frumos, cu care a fost încununată activitatea acestei comisiuni: Dl Dr. Teodor

Mihali deputat dietal și Dna Eleftera Dr. Mihali. n. Poreșu, cari și până acum au fost membrii fondatori ai Asociațiunii, au mai donat încă câte 600 cor. Laolaltă 1200 cor. Apoi sau înscris 6 membrii fondatori, 8 membrii pe viață și 30 membri ordinari.

Membrii fondatori: Banca „Someșana“ (Dej) 400 cor., Banca populară (Dej) 400 cor., Elena Dr. Vaida n. Hossu (Dej) 400 cor., Dr. Emil Babeș adv. (Bpesta) 400 coroane. Dr. Tit Babeș avocat (Budapesta) 400 cor., Dr. Liviu Micșa adv. (Dej) 400 cor.

Membrii pe viață: Lucreția Dr. Micșa n. David (Dej), Dr. Ioan Kerekes adv. (Dej) Simeon Russu dir. de bancă (Dej), Augustin Pinteș (Dej), Mărioara Pinteș n. Nagy (Dej), Dimitrie Birăuț (Bpesta), Maiorul Banda (Karlsbad), Dr. Valer Seni prof. (Năsăud)

Cu totul s'a înscris suma de **5560 cor.**

Noul comitet central.

Expirând trei ani dela alegerea ultimului comitet, se alege alt comitet central, pe un nou period de trei ani, sunt realeși cei mai mulți din comitetul anterior. Noul comitet s'a compus astfel:

Prezident: Iosif Sterca Șuluțiu, vice-prez.: Andreiu Bârșeanu.

Membrii în comitet: Dr. Ilarion Pușcaru, Ioan F. Negruțiu, Nicolae Ivan, Dr. Liviu Lemény, Dr. Oct. Rusu, Nic. Togan, Gavrilă Precup (nou), Oct. C. Tasiăuanu, Ioan Agăr-bicean (nou), și Dr. Ioan Lupăș (nou).

Membrii suplenți: Dr. Ilie Beu, Dr. Vasile Bologa, Arsenie Bunea, Romul Simu, Dr. Ioan Borcea (nou) și Dr. Ioan Rațiu (nou).

Închiderea ședinții.

Urmează în program fixarea locului pentru adunarea generală viitoare, care însă eră fixat deja de un an. Prezidentul anunță și de astădată, că viitoarea adunare generală, se va ține „la bătrânul Blaj“, deodată cu adunarea generală a Societății pentru fond de teatru. Aceea adunare ni-o închipuim ca „un praznic mare“, deci cu totii trebuie să ne pregătim pentru acel congres, cum ne pregătim de obicei pentru praznicul mare. Apoi mulțumind adunării pentru interesul viu, ce l-a dovedit în cursul acestor serbări, închide adunarea la oarele 1^{1/2}, p. m.

La urmă deputatul dietal Dr. Ștefan C. Pop, în numele adunării, și în numele Românilor din cottul Solnoc-Doboca, al cărui fiu este și dânsul, exprimă mulțumită comitetului și venerabilului său vice-prezident, care este „modelul dascălului român“ și care a știut conduce cu multă înțelepciune și tact această adunare reușită.

Concertul.

Seara la oarele 7 și jumătate în sala festivă a comitatului, cu concursul corului mixt al reuniunii de cântări din Năsăud și al orchestrei militare din Bistrița, s'a dat un concert reușit. Interesul publicului pentru concert s'a văzut și de acolo, că sala comitatului, destul de spațioasă de altcum, eră plină până la ultimul loc.

Dintre punctele programei au plăcut foarte mult *Dansurile românești* de C. Chovan, executate cu multă artă la pian de Dna Lucreția Dr. Micșa și Dr. Guilelm Șorban.

Au fost frumoase apoi *Serenada* (cor) lui A. Bena; *Melanconia* lui Guilelm Șorban executată la pian cu măiestrie de Doamna

Lucreția Dr. Micșa; și *Înșirate mărgărite*, lucrată pentru cor de Dr. L. Domide, care a eșit bine cu acompaniamentul orchestrei.

Jocul.

După concert a urmat jocul, să-i zicem „bal“, care a decurs foarte vesel până în oarele de dimineața. Și aci lume foarte multă elegantă și frumoasă, cum rar s'a mai văzut pe valea Someșului.

*

Așa au decurs serbările românești dela Dej. Pe un moment s'au împăcat toate elementele din Dej: Românii cu Ungurii, cari au fost foarte concilianți și drăguți; și mai ales Românii cu Români, cari în adevăr pe vremea acestor zile înălțătoare au pus la o parte toate interesele particulare, și s'au înșirat într-o mândră falangă de muncă, care a putut să le cadă bine, și a contribuit foarte mult ca serbările acestea să reușească atât de mult și de strălucit. Ce bine ar stă, și aci, și în alte locuri, o viață bine încheșată nu numai pentru astfel de ocaziuni, ci pentru totdeauna! De bunăseamă din hărnicia și dragostea deacum a Românilor din Dej, se vor fi însușeșit mult Români, mai ales preoții și învățătorii noștri, cari cu entuziasm se îngrămădiră aci din toate părțile. Dispariția neînțelegerilor, și concacarea frățească ce am văzut acum la Români din Dej, fără îndoială le fac cinste, și am dori, ca această cinste românească să rămână durabilă totdeauna, ca și apa Someșului.

— Raportor. —

Enciclica mai nouă despre modernism. Cu cât crește imoralitatea, cu atât devine mai grea slujba apostoliei. În nămolul păcatelor doresc să tragă oamenii și pe slujitorii bisericii, ca acestia să nu mai poată protesta în potruva nedreptăților și fărădelegilor. Și cu cât se acomodează mai mult slujitorii bisericii modului de traiu lumesc, cu atât sunt ei mai iubiți de oameni, căci lumea înbește ce e al său (Io. 15, 19), și îl socotește de om luminat pe acela, care „ține cont de progresele lumii.“ Numai cât preot și om de lume nu se poate într-o persoană, nu pot încăpea, căci cu preotul petrece „duhul adevărului, pe care lumea nu-l poate primi“ (Io. 14, 17). De aceea o luptă strașnică s'a încins între principiile religiei lui Hristos și între principiile lumii.

Ca să nimicească legea creștină a omorât lumea pe Hristos, pe apostoli și milioane de martiri. A văzut, că legea aceasta nu se poate nimici, deci cearcă să o sugrume pe cât poate, să pună lăcat măcar pe buzele unora din vestitorii acestei legi. Și pentru aceasta au început persecuțiile mai nouă în contra bisericii, secularizări, amestec în afacerile bisericesti, desprețuirea și batjocurirea oamenilor bisericii și a legii lui Hristos. O mișcare puternică e în contra bisericii în parlamente, în ziare, în reviste, în cărți și broșuri, în adunări și în convorbiri. Lumea de astăzi nu vrea să mai știe de dreptul altuia, n-are nimic sfânt în afară de scopul ei, pentru ajungerea acestui scop își permite toate și calcă în picioare tot ce nu-i place, biserică, politică, națiune, drept ș. a.

Sunt unii slabi de înțelegere, cari cred, că numai astfel te poți împăca cu lumea, dacă îi faci pe voie cât numai poți, dacă te dai după lume. Astfel de oameni n-au ideale,

scopuri la cari să stărnoască cu osârdie, ei slabi de înțelegere și de minte isprăvesc — unii în bună credință — ce au curaj și pricepere, nu înșă ce sunt dator să isprăvescă. Și-ar implini și datorința, ar asculta și de cei samovolnici, ca să scape și capra și varza.

Și oameni rămân și slujitorii bisericii. Când intri în tagma preoțească darul Spiritului Sfânt nu te desbracă de natura omenescă căzută și de slăbiciunile inerente ei, ci numai te ajută să le învingi, și cu vremea tu să te desbraci de ele. Și mulți preoți se găsesc, cari nu poartă luptă de ajuns cu acestea slăbiciuni, și așa bucuros ar slui și lui Dumnezeu și mamonei, și cearcă să se acomodeze cât numai pot spiritului lumesc în dauna spiritului bisericesc. De multeori vor fi unii nevinovați. Nu li-s'a dat educație destul de solidă în seminare. Li-s'a bogat în cap volume mari de știință teologică, dar concepția bisericescă și spiritul preoțesc nu s'a strecurat în sufletul lor decât foarte puțin. Nu li-s'a arătat, că științele teologice cele mai „metafizice“ sunt cele mai practice și mai necesare pentru viață. Și așa socotind ei de teorie științele teologice, nu le dau însemnătate practică în viață, ci se acomodează spiritului lumesc. Vreau să treacă înaintea lumii ca oameni culți, cari sunt în curent cu progresele omenimii. Ca să poată fi socotiți ca atari, trebuie să-și însușească concepția lumescă, să fie cât mai asemenea cu oamenii „lumești.“ și așa doresc să facă și biserica o instituție lumescă, schimbăcioasă, cărmuită după principiile constituționale ale statelor de astăzi. Nu-și dau seamă, că aceasta nu se poate, căci biserica are constituția sa dumnezească, ce nu o pot schimba oamenii.

Astfel de oameni, cari doresc relații bune între biserică și state, în acest fel ca biserica să piardă caracterul ei dumnezeesc de dragul unor prietenii, ori pentru a scăpa de niseai prigoniri, sunt moderații din biserică, cu alt nume: moderniștii.

Față de aceste curente nesănătoase și diametrul opuse caracterului dumnezeesc al bisericii, cărmuitorii bisericii trebuie să fie cu ochii în patru și foarte severi. Oamenii acestia pe lângă aceea, că vând drepturile bisericii fără nici un drept și dreptate, îngreuiază situația oamenilor cinstiți ai bisericii, cari nu fac târg cu lucrurile sfinte. Mai marii bisericii trebuie să vegheze, ca biserica să rămână ce e: „biserica Dumnezeului celui viu, stălp și întărire a adevărului“ (I. Tim. 3, 15), și să nu devină o societate, care depinde dela gustul oamenilor și mai ales dela valurile politice ale statelor, cari numai pe sine se recunosc izvor de drept și nu vreau să știe de Dumnezeu și de lege dumnezească, căci atunci va fi numai chin viața pe pământ!

Contra acestor fel de târgoveții cu lucruri bisericesti a avut biserica să lupte în totdeauna. De dragul puternicilor zău a zis Ariu, că Fiul nu e de o ființă cu Tatăl, ci numai creatură asemenea, și de aici urma necesar: legea lui Hristos nu e lege dumnezească, deci nu trebuie să o observe oamenii fără

doar și poate. Biserica îndată a sărit, și în sinodul dela Nicea din 325, l-a răpus pe Ariu. — Oamenii lui s-au acățat apoi de Spiritul Sfânt, care cârmuește biserica lui Hristos, și au zis, că nu e Dumnezeu, tot pentruca oamenii să nu fie siliți a ascultă de preoți și de episcopi ca de glasul lui Dumnezeu. Biserica și-a împlinit datorința, și la sinodul din Alexandria dela 362 a afurisit pe acești oameni. — Mai târziu, când mare destrăbălare domnia în popor și cler, a venit Luther cu credința lui: Fă oricât de multe și de mari păcate, numai crede, căci te vei mântui. Invățătura lui eră de minune potrivită pentru moravurile acelor timpuri, mai ales, că obiectul credinții îl spune fiecăruia spiritul privat, și așa nu mai e nevoie de preoți, cari într'una să-ți bata toaca la ureche să fi nu după cum îți dictează inima ta, ci după cum îți poruncește Dumnezeu. Invățătura lui Luther e cea mai practică, nu numai la cei din legea luterană, ci și la alții cu dumiumul. Și acestei *faradelegi* i-a spus sentința biserica în conciliul Tridentin. Și tot așa la mulți, conștie fiind, că slujitorii bisericii sunt datori să apere *drepturile bisericii*, deci și lucruri drepte, și drepturile altuia, cu cari ei nu se pot târgui.

Moderniștilor li-a dat o bună lecție și Sfinția Sa Papa Piu X, descoperindu-le machinațiunile, atrăgând atențiunea celor în drept asupra pericolului ce amenință credința din partea acestor oameni vicleni, cari și-au dat mâna cu cei mai de moarte dușmani ai bisericii; față de unii a folosit Papa și cuțitul excomunicării. In contra moderniștilor a scris două enciclice, 8 Sept. 1907. „*Pascendi dominici gregis*,” și la 26 Maiu 1910. „*Editae saepe*,” când cu jubileul dela canonizarea sfântului Carol Boromeu.

Anul acesta la 1 Septemvrie a dat Sfinția Sa o nouă enciclică, carea începe cu cuvintele: „*Sacrorum antistitum neminem latere*.” Spune Papa, că moderniștii nu s'au cumintit, din contră își adună tovarăși și lucrează cu zor. Renoiește dispozițiile de mai înainte referitoare la creșterea clerului și la tipărirea cărților, oprește din seminare tot felul de ziare și reviste, și de cele mai bune, căci clericilor le place să se ocupe prea mult cu lucruri ce nu-i privesc, și așa suferă educația lor, astăzi, când sunt timpuri excepțional de grele.

Oere dela episcopi să controleze aspru pe profesorii din seminare. Aceștia trebuie să-și prezinte episcopului la începutul fiecărui an școlar materialul, ce-l vor propune, și de află episcopul in material ceva erori moderniste, poate să-l dea afară din seminar pe profesor numai decât. — Predicatorilor li-se impune să vestească oamenilor cuvântul lui Dumnezeu și nu înțelepciune

omenească cum se face în conferențe, bune numai arareori și înțelese numai de unele clase. Episcopul să ispitească bine pe cei, cărora le încredințează vestirea cuvântului dumnezeesc, iar celor din dieceze străine și călugărilor fără hârtie de recomandare dela mai marii lor să nu le dea voie să predice. — Mai prescrie enciclica un jurământ, care trebuie să-l facă ceice depun mărturisirea credinții. In el e vorba de mai multe adevăruri din teologia fundamentală, se condamnă moderniștii și raționaliștii. Jurământul trebuie făcut în mâinile Ordinariului, iar coala textului iscălită trebuie păstrată în arhiva diecezană. — La urmă le spune sfântul Părinte Episcopilor să vegheze toate manoperele moderniștilor, față cu cari nu poate fi biserica nici când destul de severă.

Contra modernismului — apusean ori dela noi, căci câți nu se acomodează așa de mult spiritului lumesc, — suntem datori să luptăm din răpuzeri. E grozavă paguba ce se aduce sufletelor prin modernizare, și cei statornici în legea dumnezească sufer prea mult pe urmele fraților nesocotiți, și la noi. Noi n-avem modernismul condamnat de Papa, căci la noi nu e nici cler, care să aibă ocaziune a-și petrece timpul cu astfel de lucruri, și ne-a și ferit Dumnezeu. Dar să ne ferim să nu se lipească prea mult de noi spiritul lumesc, și mai inferior, căci e într'o formă de pericolos.

Educațiunea morală în școala poporală. Preaveneratul Conzistor Metropolitan publică ordinațiunea Ministrului de culte cu privire la educațiunea morală din școala poporală. Extragem din cercular următoarele:

„Cu data ocaziune și intru cât va vedea a fi de lipsă, să îndrume pe învățători și pe învățătoare, îngrijitoare de azil, că dacă observă anumite scăderi morali la pruncii de sub grija lor, deoparte să se năzuiască a-i reține dela purtări imorali — vorbindu-le cu iubire la suflet, — de altă parte să facă atenți pe părinți la purtarea pruncilor, convingându-i despre urmările dăunătoare ale aceleia, să influințeze asupra lor în așa direcțiune, încât și înșiși părinții să aibă grije și atențiune trează față de purtarea pruncilor. — Intru cât această procedură a lor nu ar avea rezultat, să ceară întervenirea preotului catehizător.

„Invățătorii să îndemne, ba să oblige pe prunci a umbla la biserică și în privința aceasta ei înșiși să premeargă cu exemplu bun.

„Invățătorii să urmărească cu atențiune îmbrăcămintea pruncilor și să mijlocească, ca pruncii să umble la școală regulat îmbrăcați, ca nu cumva îmbrăcarea defectuoasă să deie ocaziune pruncilor spre purtare și glume ce vatămă pudiciția.

„Invățătorii se împiedecă a circula prin mâinile școlarilor produse pornografice, ce călbănesc morala, și în locul acestora să introducă între ei lectură morală, religioasă, patriotică, aceasta să li-o facă plăcută, eventual să-i distragă cu cetirea acestor lecturi edificatoare.

„La atari ocaziuni subtrăgând din istoriile cetite și instrucțiunea morală pe sama pruncilor, și aceea explicându-o în mod corăspunzător gradului de dezvoltare a priceperii lor, domnul Inspector școlastic regesc să se năzuiască a controlă strict cu ocaziunea vizitețiunii școlilor pe învățători și învățătoare, că oare împlinescu-și datorințele de pedagogi, ce le-am schițat mai sus.

„In fine domnul Inspector școlastic regesc să se năzuiască cu toată strictetea, ca la școala unde aceasta se poate execută, băieții să fie instruați separați de fetițe.

„In pauzele dintre orele de prelegere, cu ocaziunea excursiunilor, atât fetițele cât și băieții să fie sub inspectiunea stabilă a învățătorului respective a învățătoarei lor.

„La școli atât pentru băieți cât și pentru fetițe să fie latrine separate și așezate una de alta într'o depărtare recerută.

„Iară învățătorii să fie străns îndrumați, ca acolo niciodată să nu lase deodată pe băieți și pe fetițe, ci totdeauna pe unii după ceialalți separat.

„In fine provoc pe domnul Inspector școlastic regesc, ca să urmărească cu atențiune vie executarea conștiențioasă a dispozițiunilor ce sunt de a se face în înțelesul ordinațiunii mele prezente și despre rezultat să facă raport amănunțit cu finea anului școlastic 1909/10“.

CORRESPONDINTE.

Sfințirea bisericii din Hodac.

— raport. —

Vestea, cumcă Inalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Victor, va sosi în ținutul Reghinului spre a sfinți frumoasa biserică din Hodac, a umplut de bucurie sinceră inimile poporului român din acestea părți.

Cu săptămâni înainte se vorbiă numai despre acest eveniment căci trecură peste 70 de ani decând Arhiereul nostru nu mai venise în acestea părți de țară, și sufletele erau dornice de cuvântul marelui păstor — cum dorește câmpia însetată ploaia cea răcoritoare a cerului.

Exelența Sa Mitropolitul Victor a sosit în mijlocul nostru Vineri în 16 Septemvrie cu trenul la 3 oare p. m. pe un timp splendid de frumos, a fost primit în mod strălucit, a lăsat în inimile tuturor amintiri neșterse, și credem că a dus cu sine suvenirii tot atât de prețioase și neuitate.

Azi când reprivesc peste acestea serbări mărețe ce au înălțat splendoarea bisericii noastre, și în un colț frumos de țară au făcut să retnvie dragostea cea înflăcărată de neam și lege — cred, că e bine și folositor ca să raportez On. public cititor al „Unirii“ întreg decursul acestor mărețe serbări, ce abia cred să fi avut samăn cândva în întreaga noastră Arhidieceză.

Cum am amintit mai sus, Exelența Sa Mitropolitul Victor a sosit în gara dela Reghin Vineri în 16 Septemvrie la 3 oare p. m. împreună cu suita sa: canonicii Dr. V. Smigelschi și Alesandru Uilăcan, prof. Aron Papiu, protodiaconul și asesorul conzistorial Iunie Br. Micu și clericul Dragomir.

In gară a fost așteptat de întreagă preoțiimea tractuală, învățătorii, curatorii bi-

sericești, întreagă inteligența română din Reghin și mulțime de popor.

La sosirea trenului, și scoborârea Exelenței Sale, mulțimea erupse în strigări de să trăiască.

A fost salutat apoi de substitutul de vice-comite Dr. Boda Ienő, căruia îi răspunde tot în limba maghiară, accentuând dorința, ca între biserică și stat să domnească totdeauna pacea și bunăînțelegerea, spre a putea ambele lucra pentru binele și înflorirea patriei iubite comune.

Apoi preotul Simeon Zehan salută pe Exelența Sa în numele preoțimii tractuale și a poporului credincios din acest ținut și în cuvinte alese își exprimă bucuria de care suntem pătrunși ca putem vedea în mijlocul nostru pe capul suprem al bisericii noastre.

Exelența Sa Mitropolitul vădit mișcat, mulțămeste pentru frumoasa primire ce i-se face și imploară binecuvântarea cerului asupra întregii mulțimi.

Apoi după prezentările obișnuite pornim spre oraș.

Exelența Sa și primarul Saibriger în o frumoasă trăsură cu patru cai negrii pornesc întâi — apoi tot în trăsură cu patru cai pleacă suita Exelenței Sale — urmează apoi un convoiu de vreo 40 trăsuri cu preoțimea și inteligența din Reghin și jur, așa un convoiu nu se mai văzuse în pacinicul orașel Reghin.

Ajunși la poarta bisericii, unde se ridicase o frumoasă poartă triumfală și unde aștepta o mare mulțime de popor. Protopopul Arton M. Popa îmbrăcat în ornate bisericesti cu s. cruce și Evanghelie, salută Arhiepiscopul mare prin frumoase și alese cuvinte, amintind fericirea ce o simt Reghinienii, că pot saluta pe marele Păstor tocmai când biserica, al cărei început a frământat capul și sufletul marelui apostol Petru Maior a implinit o sută de ani dela edificarea sa — și cere binecuvântarea, ca cea de a doua sută să ne aștepte și de două ori mai mulți și de două ori mai tari.

Arhiepiscopul se bucură de splendida primire ce i-se face, asta îi dă nădejdea, că biserica acelui mare român și preot va trăi prin veacuri și va strânge întruna poporul nostru, cum tot astfel ia strâns în trecut.

(Va urma).

ANUARE.

(Continuare).

Brașov. Gimnaziul: Anuarul are un tratat despre greșelile de limbă scris de prof. Axente Baci. Profesori a avut gimnaziul 14 de studii ordinare. Intre obiectele extraordinare vedem, propunându-se limba franceză și stenografia.

Școlari au fost 343, gr.-or. 294, gr.-cat. 17. Cei mai mulți au fost fii de preot, medic, intelectual (110), apoi econom (98), comerciant (29) etc.

Ștudentii au fost 25 școlari. Cele mai multe stipendii sunt de 100 cor. La masa studenților au avut prânz gratuit 46 școlari. S'a cheltuit pentru masa studenților 6427 cor. Venitele fondului mesei studenților a fost de 12,373 cor. Alte instituțiuni de ajutorare au fost: fondul pentru ajutorarea școlarilor săraci și bolnavi, din care s'au spesat 608 cor. Manuale de școală au căpătat 45 școlari în suma de 450 cor. Din venitele celor două

internate ce n'au încă edificiile lor, s'au întreținut 5 școlari cu suma de 5000 cor.

Dintre colecțiunile gimnaziului, s'a sporit bibliotera gimnaziului cu 336 opuri. Cele mai multe sunt cumpărate. Muzeul istoric-filogic cu 185 obiecte (în suma de 1004'86 cor.), pentru muzeul de științele naturale s'a cheltuit 313 cor., pentru laboratorul de fizică 200 cor. Preste tot se lucră conștient și sistematic în toate direcțiile. De remarcate sunt și fondurile, ce se înființează în clasele inferioare cu scopul ca pe septima să meargă școlarii în excursiuni de studiu în Italia, Grecia etc. Astfel fondul clasei a VII. e de 2567 cor. În anul acesta au mers 20 școlari din clasa a VII. cu banii astfel adunați la Atena și Constantinopol.

Școala reală cu patru clase: Au funcționat 6 profesori. Școlari a avut înmatriculați 86, toți gr.-or. Stipendiați au fost 12.

Școala comercială: De introducere e studiul: Puncte nouă de vedere la calcularea conturilor curente de prof. I. Panțu. Urmează descrierea călătoriei, ce o făcuseră 18 elevi și 2 profesori ai institutului în străinătate și anume: Viena, Praga, Dresden, Leipzig, Hamburg, Berlin, Breslau, Oderberg. S'au spesat 170 cor. de elev. La școala comercială au funcționat 11 profesori. Școlari au fost 99; gr.-or. 85, gr.-cat. 8 etc. Cei mai mulți au fost copii de inteligent (32), apoi de econom (29) etc.

Ștudentii au fost 14. La masa studenților au avut prânz gratuit 11. O salutară dispozițiune e taxa de 6 cor. pentru excursiune, ce e obligat fiecare școlar a o plăti la începutul anului. Se mai plătește încă 20 cor. de elev în vederea edificării noului local al școlii.

(Va urma).

Noutăți.

Știri personale. Escelența Sa Mitropolitul Victor însoțit de vicenotarul I. Br. Micu asesor conzis. a plecat Joi la amiază, spre a-și cerceta familia din Marmăția. Dumnezeu să-l poarte cu bine.

Din Arhidieceză. Duminică în 25 Septembrie Escelența Sa Mitropolitul Dr. Victor Mihályi, a conferit sf. orduri ale ipodiakonului și diaconatului, iar Marți în 27 Sept. sârbătoarea Înălțării sf. Cruci, ordul preoției clericilor abs. Aurel B. Gajia, profesor preparandial Blaj; Petru Gruia, numit adm. parohial în Șeica mică (distr. Mediașului); George Rus, numit admin. parohial Molosig (distr. Morlacei); George Oancea, numit adm. parohial în Sân-Mihaiul-deșert (distr. Dârgei) și Ioan Moldovan numit adm. parohial în Vișa (distr. Cojocneii).

Avis. Dr. Augustin Mircea avocat, aduce la cunoștință, că cu dtul de 1 Octombrie a. c. și-a deschis cancelaria advocațională în Ardeș (Erdőd) str. Deák-Ferencz nr. 261, vis-à-vis de judecătoria cercuală.

Mulțămită. Cu ocaziunea înmormântării plugarului Gavrilă Cipăian, fiul său Dl. Dr. George Cipăian, inspector de școale agricole în România, în loc de cunună pe sicriul tatălui său, a dăruit școlii nou edificând 100 coroane. Pentru care faptă marimoasă i-se aduc călduroase mulțămite și pe această cale. Chimitelnic 25 Sept. Teodor Hârșian, paroh gr.-cat.

În apărarea contra holerei cel mai mare rol îl are apa. După părerea unanimă a medicilor apa minerală conținătoare de acid carbonic să se folosească nu numai spre beut ci și spre spălarea gurei, pentrucă acidul carbonic tare omoară și extermină haccilii.

Intre apele minerale conținătoare de acid carbonic este știut, că „Phönix de Buziaș e cea mai favorabil recunoscută și cea mai bine răspândită, fiindcă nu numai că este cea mai bogată în acid carbonic natural (nu umplut) și cea mai ieftină apă minerală, ei e scutită și de bacterii. Din astă cauză este recomandată de medici și în general folosită în spitale. Acum nici într-o casă n'ar fi iertat să lipsească apa minerală „Phönix de Buziaș“.

ANUNȚ!

Lemne de foc cl. I. de fag vagonul (10,000 Kg.) dus acasă cu 156 cor. Se află în Blaj la

(86 1—?)

D. TRIFAN.

(85) 1—1

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. în Visuia (constătătoare din școala de propunere antișambră etc). prin aceasta se recerecă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cautiunea de 720 Cor., adecă șeptesutedouăzeci Coroane la curatoratul parohiei gr.-cat. din Visuia, cel mult până la 4 Oct. n. 1910 la 9 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 18 Iulie n. 1910 sub Nrul 5124 se pot studia zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Visuia între oarele 8—12 a. m. și 2—4 p. m. iar licitația publică minuendă se va ținea la 4 Octombrie nou a. c. la 2 oare p. m.

Visuia (Viszolya p. Mező-szent-Mihálytelke distr. prot. Cătina) la 27 Septembrie n. a. c. 1910.

Ioan Pop,
paroh gr.-cat.

Muschong. Băile Buziaș
Phönix apă minerală de **Buziaș**

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formării nisipului și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 29—?

Partea literară.

Celea trei duele ale colonelului D'Arbout.

— Narațiune de G. de Beigny d'Hagerne. —

Trad. de Grațian.

Cătră sfârșitul verii anului 1867 s'a trimis în Algir o armată constatătoare din patrusute de pedestrași, treisute vânători africani și un detașament de artilerie, spre a îmbălânzi sămânțiile neastâmpărate dela confiniile Tunisului.

Ostășimea noastră a ținut popas de recreare pe țărmul râului Nadser, între Nerd și Medsana, în lăuntru provinciei Constantine.

Colonelul D'Arbout, comandantele expediții acesteia și-a desvâlit cortul pe o mică ridicătură, în punctul cel mai înalt de pe teritoriul impresurat de trupele noastre. Colina se întindea până jos în râu, într'un coboriș ușor, iar în dos se așternea o pădurice de portocali.

După gustare toți ofițerii au tăbărit în jurul șefului. Panorama ce se desvâlea înaintea ochilor era admirabilă; soarele tocmai acum s'a ascuns după piscurile munților Dsebel-Aures, ce se desemnau în colorii azurii pe cerul îmbobotit, în vreme ce pe coastele munților din dreapta, intraurite de celea din urmă raze ale soarelui se întindeau fașii lungărețe de culoare roșietică-alburie. Colinele mijlocii descriu arcuituri caprițioase, strălucite de păduri indeseuite cu lămâi și portocali; verdele închis al portocalilor diferă mult de frunzăriia argintată a câtorva olivi pripășiți, râul își spumegă în liniște apa străvezie, scânteitoare, ambii țărmuri erau împrejmuiți de aloë, cactus și dafini a căror flori ametoitoare așa străluciau în verde, ca rubinii presărați pe un câmp de smaragd.

Zefirul din amurg răspânda preste munți mirosul său aromatic; zgomotul din tabără a încetat ca să dea loc liniștei sublimă în firea amorțită.

Ofițerii priviau acest tablou încântător gustând acel sentiment plăcut al existenței, care cuprinde sufletul omului la începutul nopții răcoroase, după o zi de zdroabă și nădușitor de fierbinte.

Dar nu preste mult s'a început iarăș conversația în liniște: la început vorbeau câte doi, mai apoi în cete mici. Povesteau despre expediție, despre prospectele de avansare, despre patria îndepărtată; își povesteau aventurile ultimelor hărțueli, luptele avute cu arăbi, excursiile, drumurile obositoare făcute prin deșert, cățărările făcute pe munți primejdioși; prorociau isbânzile de mâne și unul fiecare nădăjduia să și elupte vre-o distincție ori cruce; apoi trebuie să recunoaștem, că s'au ocupat nițel și cu reice erau departe, întrebând despre asta, bătându-și joc de cela, clevetind pe al treilea. Nu numai femeile se pricep la astfel de lucruri.

Aceste convorbiri au fost întrerupte prin înfătoșarea unui bătrân vânător african, a cărui pept stâng era decorat cu trei medaloane de serviciu; s'a oprit la trei pași dela colonel și ridicând mâna la chipiu, zise:

— Domnule colonel, cafeaua e gata

— Bine-i Iacob, adu-o în coace.

Revenind servitorul cu beutura aburitoare comandantele adresându-se cătră ceilalți ofițeri zise: Imi permiteți Dlor să vă îmbiu cu puțină cafea?

Acestia inclinându-se i-au mulțumit, — au beut deja.

— Bine, dar din cognac totuș gustați? Iacob, adu pahare pentru domni și cu o cale adă și țigările mele.

Îndată cercul s'a adunat mai la oialtă, țigările fumegau vesel și conversația deveni generală. Vorbind despre duelul, ce a avut loc între doi ofițeri din garnizoana unui oraș, ce numai abia l-au părăsit, chestia duelelor a venit la discuție.

— Din parte-mi domnilor, întrerupse colonelul, care a ascultat în liniște câva timp, susțin, că duelul e un lucru de răs, dacă nu o infamie.

— Cum! domnul colonel spune acestea! răspunseră deodată ceilalți ofițeri.

— Dvoastră, domnilor, vă mirați de aceasta, dar eu așa vorbesc precum gândesc.

— Să iertați dle colonel, dar în acest punct nu împărtășim vederile d-tale, zise căpitanul Montvert.

— Vederea mea n-o impun nimănua cu forța, domnule; dar ideia, căreia i-am dat expresie adineauri, este efectul experiențelor și a meditațiilor mele. Să luăm doi bărbați tineri, dar doi bărbați curajoși, cari ar fi gata să se jertfească în orice moment primejdio; pentru o nimica, pentru o copilărie, pentru vre-o nebulie să provoacă unul pe altul. Ce să întâmpia? Sau, că amicii lor propun duelul la cel dintâiu picur de sânge și toate le încearcă ca ranele să nu poată fi grave. Știm, cum să săvârșeste aceasta: un duelant își tampoște vârful săbii ca impunșătura să fie de tot ușoară; și când unul primește o astfel de zgârietură, cât o față cu un ac, dechiară, că onoarea e reparată și să cred pe sine eroi. Spune-ți, nu e aceasta din cale afară ridicol. Dar lucrurile nu totdeauna decurg în forma asta; după comedie urmează tragedia. Lupta-i serioasă și unul dintre rivali moare... Dlu rășbunare lipsiți de viață pe un bărbat, ce eri încă va era prietin, fiindcă din întâmplare v-a aflat nasul prea scâncit, ori gura prea mare, aruncați în jale nemângănată o familie, iar patria e lipsită de un erou.

— Dar aceia trebuie s'o recunoști dle colonel, observă un locotenent tânăr, că uneori pot fi motive foarte serioase pentru duel?

— Conced, că ne pot vătămă foarte greu; dar, că pot fi cauze serioase pentru duel, asta n-o las, căci duelul nu rezolvă chiar nimic. Dacă ar birui cel ofenzat, atunci încă ar avea rost; dar d-voastră tot atât de bine știți, că și mine, că foarte adese, de celea mai multe ori să întâmpia tocmai contrarul.

Totdeauna au fost și tare mă tem, că totdeauna să vbr află indivizi certăreți, experți în manauarea armelor a căror măestrie e provocarea; mai totdeauna ofensează pe oamenii noi, ori pe cei stângaci, și nefericiții dupăce au suferit ofență și injurie și dupăce au fost batjocoriți, sunt constrânși

pentru repararea onorii să fie diformați de cătră ofenzatori, să fie schilaviți ba câte odată să fie uciși... și în cazul acesta, eu zic domnilor, că duelul e o infamie.

„Recunosc dupăcum spuneam, că putem fi foarte grav ofențați, de aceia mi-ar plăcea, ca să se înființeze în armată, tribunale de onoare. Dacă ofența-i de atare natură, că nu se mai poate rehabilita, aruncați-l fără milă pe ofenzator din corp, duceți-l înaintea tribunalului, ca să-l judece acesta.

„Dacă ofența sea poate repara să fie judecat vinovatul la aceea, ca să dea satisfacția cuvenită, ce dacă s'ar codi să facă, să fie constrâns a repăși din serviciu.

— Credeți dvoastră, dle colonel, observă căpitanul Montvert, că tribunalele de onoare ar fi în stare să sisteze cu totul duelul? Sunt împrejurări, în cari un bărbat curajos abia cred să-i primească hotărârile ce le aduce.

— Nu disput domnilor, că așa fi aflat un mijloc general, ce ar fi în stare să vindece toate boalele ce bântuie neamul omenesc; cu atât mai puțin intenționez să nimicesc toate perversitățile spiritului, sau pe tot omul să-l fac desăvârșit; aceea însă o pot spune, că sistemul meu ar opăci trei părți din duele, și acesta ar fi destul profit.

„Apoi, domnilor, dacă așa putea sădi în inimi acel dispreț puternic ce l-am purtat față de astfel de lupte, dacă oamenii ar fi mai precauți în conduită, nici a patra parte n-ar avea drept de existență.

— Domnule colonel, dvoastră nici-când nu veți putea împedeca pe anumii oameni de o fire iritativă, geloasă și arătoasă, să nu vă șicaneze ziinic, până atunci până-ce nu le astupi gura cu o lovitură de sabie.

— Prin o lovitură de sabie aplicată ori primită?

— Tot una. Dacă omul a dovedit, că nu se știește nu atac de fel.

— La aceea, domnilor, le întoarce omul spatele. De alt fel așa zic, că acela care are voință, poate încunjură orice prilej de duel fără vătămarea onorii; chem de martori pe cei mai buni și mai vrednici ofițeri din armată, cari niciodată n'au prins sabia decât în contra dușmanilor patriei. Mărturisesc, că nu pricep aceea amăgire curioasă, ce află de permisă, ba chiar onorifică, o astfel de faptă, ce să oprește deopotrivă atât de legile omenești cât și divine.

— Dar, domnule colonel, întrebă un major de infanterie, nicicând n-ați participat la duel?

— Ba da, răspunse domnul D'Arbout odată, dar nu ca luptător, ci ca secundant; și asta mi-a cauzat cea mai mare mustrare de conștiință în viață, căci în aceasta zi mi-am dat concursul la săvârșirea celei mai mari fărădelegi.

Din aceia clipă m'am jurat, că voi încunjură orice fel de provocare și mi-am propus, că intrucât imi va stă în puteri, voi lupta în contra acelui prejudiciu scâlciat, care sub masca onorii ucide pe un nevinovat.

(va urma).

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. *Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.*

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodic*, pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobat din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățător — 80
 " " " doi " " 1.20
 " " " trei " " 1.60
 plus 20 fil. portă pentru fiecare.

La comanda să se spună apriat, că se dorește un orar pentru școala cu un învățător, ori cu mai mulți învățători — Altcum se trimite întreagă colecția, ce costă 2.30 cor. franco.

Atragem atențiunea oficiilor protopopști și parohiale, precum și a învățătorilor noștri din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș, dieceza Szamosujvár Gherlei Nagyvárad—Orășii mari și din dieceza Lugos—Lugoșului asupra hotărârii conferinței Episcopesti din 7 Septembrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul*, cât și *Planul de învățământ și Îndreptarul metodic* sunt obligatoare pentru toți.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială**.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responsabil: Augustin Gruția.

GUSTAV A. HAISER

curelar și șelar

Medgyes, Brückengasse Nr. 1.

Oferește produse din atelierul propriu: **Juguri pentru cai** schimbătoare pentru vaci și boi. **Hamuri de toate speciile** executate solid și cu pricepere. **Șele comune, Șele engleze** (Pritsche), **Chingi ș. a.**

(75) 4—12

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutință: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 30 de ani intr'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsi. Cu neajuns efect se folosesc aceste picuri în contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a incuierii scaunului, sgârșciului de stomac și cap, a vomării, insomniei, anemiei ș. a.

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1.40 sticlă mică 80 fil. — Pe postă se poate comanda dela farmacia BRÁDY K. a „Magyar Kirdyhoz”, Bécs I., Fleischmarkt 1., Depot 241.

Să fim atenți la marca de scutință, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell, precum și la pachetarea roșie și a subscrierii care este copia celei de pe chipul aci alăturat

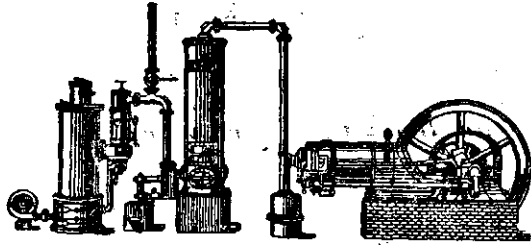
(17) 5—20

Szabó & Comp.

Acum: Budapest, V., Báthory-u. 22

Mai înainte Gyár-utca.

Recomandă stabilimentele sale sugătoare de gaz potrivite pentru ars carbuni de lemn, koks, antracit și carbuni brun.

Spese de exploatare cam 1½—2 fileri la puterea de cal. — Garanța cea mai mare posibilă. — Prețurent gratis. —
 :: Prețuri favorabile pentru solvirea în rate. ::

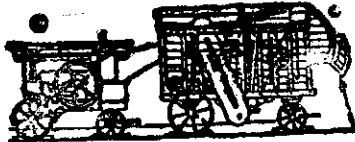
(79) 1—26

THE CAMPBELL

renunța firmă engleză de Motoare livrează celea mai bineconstruite și durabile

□ Motoare și Locomobile □

cu Benzin,
Oleiu crud,
Gaz și Sugător de gaz.

Mănușarea cea mai ieftină, mai sigură și mai neconturbată.

Prețuri echitabile. Condițiuni de plată favorabile. Garanța în toate privințele.

Reprezentant general:

Korányi Victor BUDAPEST, VI., Liszt Ferencz-tér Nr. 9.
Telefon 64-64. (80) 1—26

Cele mai bune și mai solide butii pentru vin în mărime dela 500—1000 Litre se află la

FRIEDRICH SCHUSTER
Butnariu.

Medgyes, Zekes 5—6.

Tot acolo se efeptuesc și reparaturi cu prețurile cele mai moderate.

(84) 1—3

Numai odată în 100 de ani

află ocaziune să poți cumpără așa o **calitate bună** și așa **ieftin pomi** și alte **produse** din școală de pomi. Nimeni să nu întârzie a se folosi de buna ocaziune, ci să comande îndată pânăce ține proviziunea. Din cauza curățirii totale a răsadniței (pepinieriei) se vând cu **prețuri reduse**: Pomi, Tufe dăcorative, Acuminoase, Pădureți șcl.

Frideric Caspari și soțul

:: **Medgyes, Nagy-küküllőmegye.** ::

La cerere Prețurant gratis.

(81) 1—16

Atelier de modă Engleză și Franceză.

Am onoare a aduce la cunoștință P. T public de Dame, că mi-a succes a angaja **croitorul firmei din Budapesta**

Monaszterly és Kuzmik

furnizor de curte al Alt. Sale Arhiducese imp. reg. **CLOTILDA**, al Alt. Sale Ducese reg. **LUIZA KOBURG**

și mă afln în plăcuta poziție a putea satisface celor mai vaste pretenziuni. Totodată aduc la cunoștința On. Dame, că din **15 Octomvrie** deschid un

Curs de croitorie

de 4 luni, care se va frecventă zilnic dela 2 până la 5 oare d. a. Principala mea străduință este, ca elevele să primească instrucția cuvenită. Rugându-mă pentru sprijinul binevoitor al On. Public de Dame rămân cu deosebită stimă

ERDÉLYI B. JENÖNÉ, Gyfehervár

Bethlen Gábor-utca Nr. 16.

(83) 1—4

se adresează. cine dorește a-și procura varietăți autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuț, fructe cu boabe, pueți, etc.

Vite altoite

(calitate superioară)
vită europeană și americană cu și fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).

FISCHER & Comp

Pomi Viticultura

78 2—12

P. T.

Am onoare a face cunoscut, On. public din loc și jur. că am preluat prăvălia dela Dl Atanasiu Butar din Blaj (Piață) și o voi purta mai departe sub firma

TRAIAN NOVAC.

Prăvălia mi-am mărit-o și pe lângă toate soiurile de mărfuri de spețerie, delicatose, coloniale, mare depozit în ape minerale, am introdus și mărfuri textile precum toate soiurile de **bumbacuri, arniciuri, cărpe de cap, batiste, ciorapi, ploiere, cartone, barchete, pânzării, oxforde** etc., cu un cuvânt toți articole, cari se țin de branșa aceasta.

Cu această ocaziune preluând unii articlii. cari pe viitor, nu-i mai țin, precum: *vase de porțelan, sticlărie, vase pentru flori, cămeși pentru domni, gulere, cravate și ghete, cât im-i ține depozitul, le vând cu cele mai ieftine prețuri.*

Rugându-mă pentru sprijinul D-Voastre și asigurându-vă, de serviciu prompt și solid.

Sum cu deosebită stima:

TRAIAN NOVAC.

(76) 3-3

==== *Vânzare în mic și mare.* ====

(82) 1-10

Birou de informație.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărît să deschid în Budapesta un **Birou de informație**. Orice informație referitor la petițiile înaintate la ministerii, Curie, judecătorii etc., orice informații comerciale și în general în orice cauză

— dau în decurs de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Fac mijlociri comerciale, comande, etc.

Taxa pentru informație 3 cor. și speșele de poștă pentru răspuns.

L. Olariu,

Budapest, Lajos-uteza 141 III/19

Loc deschis.**Atențiune!****Să știați că cerb alui****SCHICHT****numai atunci este veritabil dacă****este provăzută cu numele****SCHICHT**

și cu marca de scutiță

„CERB”. (42) 4 5

A apărut: **Elemi Népiskola Értesítő könyvecske** — Indica pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la **Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Bălázsfalva.**

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 5.

Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. **avantajii deosebite**) pe cazul morții cu termen fix; asig. de zestre și asig. populare pe speșe de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,331,168 13
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4,571,035 51
Starca asigurarilor cu sfârșitul anului 1909	foc	112,045 412 =
	vieță	10,847,132 =
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	2,309,387 =

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cereuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în **serviciul institutului.**

(2) 36-52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scame de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

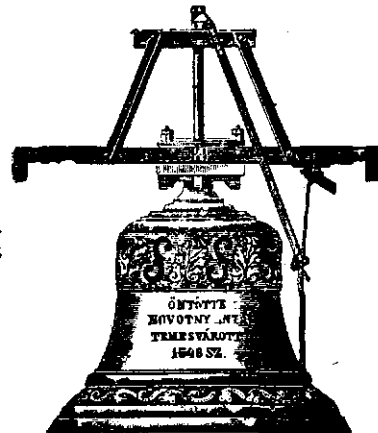
în Timișoara-Fabric

3 36-32

→ clopotele gaurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate. — cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scamelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ea și spre tuzarea de teace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.